

Приморске новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА XI • БРОЈ 221. • 25. ОКТОБАР 1982.

ЦИЈЕНА 4 ДИНАРА

САВЈЕТОВАЊЕ СА СЕКРЕТАРИМА ООСК

ОД КОНСТАТАЦИЈА - НИ КОРАКА

На који начин се у организацијама Савеза комуниста у нашој општини пришло отклањању проблема и спровођењу у живот ставова форума и органа Савеза комуниста на превазилажењу постојећег стања у друштвено-политичком и, посебно, економском животу била је тема недавног савјетовања са секретарима основних организација Савеза комуниста. У раду савјетовања учествовали су и члан Предсједништва Централног комитета Савеза комуниста Џрне Горе Драгиша Јаковљевић и извршни секретар Предсједништва Мартин Иvezaj.

Савјетовање није дало жељени учинак. Јер, као прво, секретари основних организација нису били спремни, боље рећи нису жељели да у дискусијама изнесу право стање ствари у својим срединама! Поновила се стара пракса да су сви имали уна пријед припремљене дискусије, које су представљале „лакиране“ извјештаје. Тако је, ако је судити по тим извјештајима, стање у свим срединама више него добро. Тамо где постоје одређени проблеми за њих су искључиви кривци „објективне околности“, а субјективних слабости као да нема, јер их нико није ни помињао. Даље, ствари се констатују, али се не каже шта је урађено да се слабости превазиђу, па никако да се са ријечи пређе на дјело.

Показала су то најбоље два примјера. У рапорту секретара основних организација „Авале“ и „Паласа“, чији ће колективи пословну годину завршти са позамашним губицима, ни једне ријечи није било о рационалности големих инвестиција које се улажу у изградњу нових хотела, да ли су и ко лико пројекти хотела преди мензионирани. Није било ријечи ни о томе како ће се отплаћивати ануитети, мада су неки већ пристигли за враћање, а хотели се налазе још у фази изградње. Но, као главни проблем је истакнута потреба „за већим бројем плацева“ које би ове организације уступиле радничима за изградњу индивидуалних стамбених зграда. Закључују, ваљда, када добијамо нови хотел, дајте нам и нове куће да бисмо и са те стране нешто добили.

Оцјена није било ни о проблемима у друштвено-економским односима унутар ОУР-а, затим између ОУР-а и радних организација, са једне, и друштвено-политичке заједнице, с друге стране. Речено је да се закључи Општинске конференције Савеза комуниста и других друштвено-политичких организација и органа

ОРГАНИЗАЦИЈЕ И ЊИХОВИ ЧЛНОВИ ЈОШ НЕ ПОКАЗУЈУ ПУНУ СПРЕМНОСТ ДА СЕ КОНКРЕТНО ПОЗАВАВЕ СЛАБОСТИМА У СВОЈИМ СРЕДИНАМА

о општој и заједничкој потрошњи не спроводе у живот. Та важна обавеза као да је потпуно заборављена. Нису се чуле оцјене о стању и проблемима самоуправних односа у ОУР-има самоуправним интересним заједницама и у другим срединама и слично.

Pearayuјући на таква понашања, прије свега секретара основних организација Савеза комуниста, секретар Општинског комитета, Лазар Шољага, оцјенио их је као опортунистичка, самим тим и неприхватљива за Савез комуниста. Он је, између остalog, рекао:

— Чудно је, као прво, да нисмо у стању да разграничимо објективне од субјективних слабости. То, између остalog, говори да не размишљамо како би требало. Посебно је неприхватљиво што смо сви спремни да констатујемо пропусте, слабости, аномалије и друге негативне појаве, али нико не каже шта ваља чинити да их отклонимо и мијењамо постојеће стање.

Један од закључака савјетовања био је да се одмах у свим срединама ураде конкретни планови рада којих

се треба строго придржавати. Такве планове обавезно треба припремити у вези припрема наредне туристичке сезоне, а никако не дозволити да се чека пролеће, па се тек тада „присјетити“ да госте ваља дочекати и извршавати обавезе у вези остваривања дохотка.

Д. Н.

ЗАШТО ТАКО?

О СТАНАРИМА ЈЕ РИЈЕЧ

Каса СИЗ становица готово је празна. Томе је добријим дијелом допринио и велики дуг на име станарина. Наиме, већ пуне двије године велики број станара из новог насеља у будванском пољу, које је након земљотреса изградила радна организација „Црна Гора“ из Никшића, углавном не плаћају станарине. Дужника има и другдје по Будви — у насељу Дубо-

вица које је изграђено средствима солидарности.

Како смо обавијештени у Скупштини општине, станари дугују углавном због тога што још увијек не посједују уговоре о коришћењу становиба, нити рјешења којима је утвђена станарина. У СИЗ-у становица истичу да још увијек нису регулисани односи са извођачима радова, па стога нема ни утврђених станарина.

Штете због ових дугова су велике. Стамбене зграде

ОБАВЈЕШТЕЊЕ

Обавјештавамо читаоце да ће сљедећи број „Приморских новина“ изаћи 25. новембра 1982. године на повећаном броју страна.

РЕДАКЦИЈА

се не одржавају. Пропада друштвена имовина огромне вриједности.

— Треба рећи да су становни солидарности рађени веома несолидно, због чега стизују притужбе станара — каже нам Недељка Мејић, општински правобранилац са моуправљања. — Прокишићујују кровови — то су најбоље показале недавне кише — поплаве дворишта и подруме. Слабо је ријешена и канализација, па су ова мјеста стална опасност од заразе.

Колико се бриге води о становима у овим насељима показује и овај пример: још у августу је истекао гарантни рок који су дали грађитељи, а да бројни кварови на новим зградама нису отклоњени. Једноставно, није се нашао нико ко би „натјерао“ представнике организација које су градиле ове напрено плаћене објекте да отклоне недостатке.

По ријечима Недељке Мејић, веома слабо раде и кућни савјети. Готово да је изостала свака њихова веза са СИЗ становица и другим надлежним органима и тјелима у општини, па се све гласније чују негодовања станара. Због свега овога потребна је што хитнија акција са ширих размјера како би се наплатили поголеми дугови, а стамбене зграде спасле од даљег пропадања.

С. Г.

Макета будућег комплекса хотела на Словенској плажи.
— Општине на трећој страни

Прославе годишњица ослобођења - сваке пете године

Координациони одбор за прославе и свечаности упутио је ових дана братским и сусједним општинама у Великој Плани, Пакрацу, Макарској, Охриду, Цељу, Лесковцу, Ђердег-Новом, Тивту, Котору, Цетињу, Шавнику, Пљевљима, Бару и Улцињу писмо у вези прослава и свечаности годишњица ослобођења у коме, између остalog, пише:

„На основу одредаба Друштвеног договора о на чину организовања прослава и обиљежавања значајних годишњица и других датума чији су потписници Општинска конференција ССРН, Скупштина општине, Општинска конференција СК, Општинско вијеће синдиката, Општински конференција ССО и Општински одбор СУВНО-Р-а, а који је усвојен крајем 1980. године, Координациони одбор за прославе и свечаности ОК ССРН објекто је проширену сједницу 8. октобра 1982. године с представницима потписника наведеног Договора. Том приликом, полазећи од одредаба Друштвеног договора, ријешено је да се прославе годишњице ослобођења наше општине одржава сваке пете године.

Овогодишња прослава ослобођења Будве, треба да има искључиво свечани и радни карактер, без изискивања посебних финансијских издатака и трошкова.

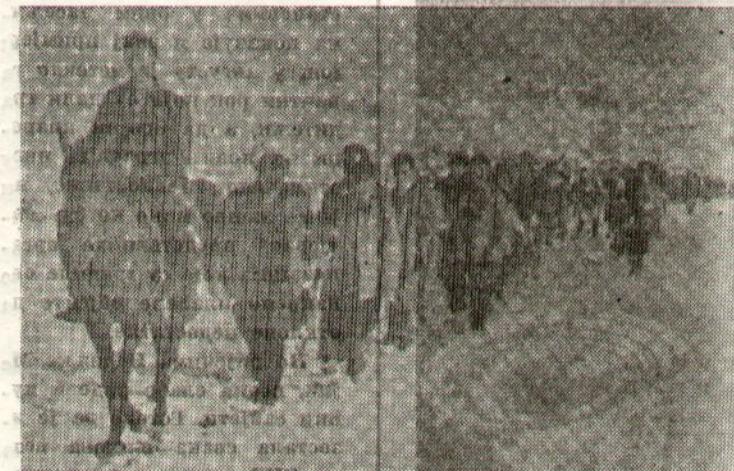
Прва наредна јубиларна прослава годишњице ослобођења општине била ће везана за 40-годишњицу ослобођења и одржала ће се 1984. године. Касније ће се сваке пете године, сходно Друштвеном договору, одржале прославе по свећене ослобођењу Будве.

Опредјељујући се за обавак начин организовања прославе годишњице ослобођења наше општине није намјера да

СКУП МЛАДИХ У БЕЧИЋИМА

У хотелу „Белви“ у Бечићима одржан је консултативни састанак међу народним омладинским организацијама. Током пет дана рада представници 45 међународних омладинских организација разматрали су више питања у вези припрема за Међународну годину омладине која је установљена на 34. засиједању Генералне скупштине Уједињених нација прије три године, а која ће разним манифестијама бити обиљежена 1985. Разматрано је и више других питања. За нас је занимљиво да ће у наредном периоду на Црногорском приморју бити формиране омладинске радне акције међународног карактера. Млади из различитих земаља радиће на обнови споменика културе који су страдали у земљотресу 1979. године. У овим акцијама учествује и стручњаци УНЕСКО-а.

схвате, а наши циљ је да у будуће сталним унапређивањем и продубљивањем сарадње развијамо наше односе у духу братства, је динства и социјалистичког заједништва.“

Приморске новине

Лист ССРН општине Будва. Уређује: Редакциони колегијум, Вд. главног и одговорног уредника: Владимира Станчића, Издавач: Општинска конференција ССРН — Будва адреса редакције: „Приморске новине“ — Будва телефон: 41-346 — Број жиро-рачуна 20710-678-287 код СДК Будва — Штампа: Издавачко-штампарска радња организација „Обод“ — Цетиње — Претплата: годишња 100 дин.; за иностранство 280 дин. — Рукописи се не враћају

СЈЕДНИЦА ПРЕДСЈЕДНИШТВА ОК ССРН

Непосредни задаци и правци активности организација Социјалистичког савеза

ИСКРИЦЕ

НАШИ ЗАКЉУЧЦИ

Свакодневно, на свим нивоима, доноси смо „брдо“ закључака.

Није речено да у скоро некада почети да формирамо посебне архиве за закључке.

ТВ СЈЕКИРАЦИЈА

О, како су срећни били наши праједови — што нису имали телевизију!

БЕНЗИН

— Жено, спреми ми сјутра за доручак један ручак суву храну — ини ћу ради да чекам ред за бензин.

ЈАДНИК

Кажу да се обога тог, а он једва веже крај с крајем — каши.

БРИГЕ

Свако има својих брига: она нема до волно кафе, а њена сусјетка не зна шта ће дјеци за ручак.

ДАЛЕКО ЈЕ СУНЦЕ

Једна Будванка лијепи сан уснила: као шетала улицама обновеног Старог града.

ИЗВЕШТАЈ ЈЕДНЕ РАДНЕ ГРУПЕ

Доћемо, (не)видјемо, констатовасмо.

ЊЕМУ ЈЕ ЛАКО

Струја је скупа, дрва такође, плена често нема — како ћемо се онда гријати ове зиме?

Друг П. је бар мијор: ложиће (не)прочитане материјале.

Милован Пајковић

На сједници Предсједништва ОК ССРН, која је одржана 5. октобра 1982. године, обављена је размјена мишљења о најактуелнијим друштвено-економским и пополитичким питањима у нашој општини, и, с тим у вези, о непосредним правцима активности и задацима Социјалистичког савеза.

У уводном излагању и расправи указано је на потребу покретања широке и организоване активности свих субјективних јединица на разрежавању питања која је непосредно обрађавају на политичко стање у свакој радној и мјесној средини и утичу на расположење радних људи и грађана.

У циљу отклањања и разобличавања свих видова деформација, потребно је заједничком акцијом свих друштвено-политичких организација, државних и самоуправних организација предузети слиједеће:

— идентификовати носиоце негативних појава у свакој радној и мјесној средини;

— разрадити систем одговорности у смислу његовог прецизирања, персонализирања и дефинисања санкција за носиоце негативних појава;

— приступити разради пореског система с прогресивним пореским стопама, у циљу онемогућавања појава рентијерства и ради захватања оног дијела дохотка који није резултат рада, него посебних погодности, као што су природна, тржишна или нека друга рента;

— покренути иницијативу за преиспитивање Закона о самосталном личном раду и средствима рада у својини грађана, јер се очијеју да неке његове одредбе погодују рентијерству и неоснованом богаћењу;

— одговарајућим системским решењима разбити са дањицу доминацију приватних угоститељских капацитета и стимулисати развој разних заната;

— истражити до краја у акцији сузбијања бесправне градње на тај начин што ће се ојачати инспекцијски органи, односно убрзати процес израде доношења детаљних урбанистичких планова;

— повести организовану акцију за наплату неизмиреног обавеза грађана по основу станарина и доприноса за уређење грађевинског земљишта;

— борити се против нерадника, јавашлuka, бирократског понашања, неодговорности, недисциплине и неоправданог боловања;

— онемогућити прекомјерни раст опште и заједничке потрошње на тај начин што ће се размотрити могућност интеграције СИЗ-ова и њихових стручних служби и смањења стопа захватања средстава од привреде, као и афирмисањем принципа самоуправног удруživanja рада и средстава у финансирању одређених општедруштвених потреба;

— у свим самоуправним организацијама и заједничкама треба ускладити личне дохотке с политиком утврђеном Друштвеним договором о распоређивању дохотка и изборити се да се незарађено обавезно врати;

— обезбиједити досједну примјену Друштвеног договора о запошљавању, субзијати везе и протекције;

— бомбом организованошћу трговинске мреже, активирањем савјета потрошача и инспекцијских служби треба обезбиједити редовнију снабдјевеност грађана основним производима и успоставити одговарајућу друштвену контролу на сектору цијена;

— онемогућити појаве затварања и аутархичног понашања, попут идеје о подјели територије на будванско и петровачко ловиште;

— ефикасније разрежавати комунално-стамбене проблеме — уређеност туристичких мјеста, изградњу локалних саобраћајница и паркинг простора, одржавање и озелењавање јавних површина, изградњу ПТТ мреже, расподјелу станови, рад ватрогасне службе;

— отпочети с припремама за наредну туристичку сезону, активирати рад туристичких друштава и афирмисати добровољни рад омладине, радних људи и грађана;

— интервенисати код Радио-телевизије Титоград и одговарајућим републичким органа ради побољшања приема телевизијског програма;

— приступити самоуправном преобразовању спорта и физичке културе, посебно у вези неправилности и девијација у материјално-финансијском пословању спортских организација и клубова;

— субзијањем аферашких и сензационалистичких написа о Будви у средиштима јавног информисања — преувеличавање негативних појава, јаловог јавног препуцавања и оптуживања с одликама реваншизама;

— појачати политичку акцију усмјерену на разобличавање негативних појава, водећи борбу за идејно чист дијалог у штампи и другим средиштима јавног информисања, како би ови медији постали активни чиниоци нашег укупног друштвеног развоја, тј. унутрашња демократска снага тог развоја;

— преко различитих облика организовања и дјеловања ССРН (зборова и трибине грађана, разних савјетовања и не-посредних разговора) обезбиједити тачно и благовремено информисање о свим тешкоћама и проблемима с којима се сусрећемо, јер средства информисања не могу замјенити живу ријеч и непосредни дијалог с одговорним људима из друштвено-политичког и јавног живота.

НА НОВИМ ТЕМЕЉИМА СЛОВЕНСКЕ ПЛАЖЕ

Један од ријетко сунчаних октобарских дана. На Словенској смо плајни, око нас бука булдожера, копача, и клипер; људски гласови узрујани напором градње. Мијења се слика тла, обликује лице земље, гради се нови комплекс, неки, чак, кажу: град-хотел.

Сви знамо, петнаестог априла, велики земљотрес је до темеља сатрб седам хотела, уништено је преко двије хиљаде лежаја, без посла је остало преко 270 сталних и скоро исто толико сезонских радника. Данас, на истом тлу, на истом мјесту, људска воља и рука подижу нови завјет људске постојаности нову луку туризма. У овај посао уграђено је ново људско искуство: гради се по новим архитектонским — тако да ово ново дјело људских руку може да одоли стихији, настапима природе. Више од годину трајала су истраживања терена, туристичке трајње, правца еволуције хотелијерства. С тим подацима ишао се на југословенски конкурс за идејно-урбанистичко-архитектонско рješenje. Љубљански архитекта Јанез Кобеа побиједио је на овом конкурсу. Његова визија нове Словенске плаже почела је јула мјесеца ове године да се утемељује.

Главни извођач радова на објектима Словенске плаже је „Шипад-инвест“, ОУР Инжењеринг — Сарајево. Грађевинско занатске и инсталаторске радове непосредно изводе: „Инпрос“, „Ратко Митровић“, „Неимар“ и „Дом“.

Обиље података, оцјена и анализа говоре о замашности подухвата. Сама слика градње у овом тренутку је раскошна. Већ се пред нама указују линије пројекта који се назире у другим дубоким каналима, бијелим дрвеним међама...

— Градимо прву етапу. Она чини технолошку и економску цјелину, а треба да буде готова 1. јула наредне године. До априла 1984. треба да буде готова и II етапа, а то значи насеље „Словенска плажа“ тада ће примићи прве госте, — каже нам Љубо Рајеновић, директор „Словенске плаже“ у изградњи.

— Планиране инвестиције? — гласи наше питање.

— За изградњу објекта у I и II етапи 2,4 милијарде динара по садашњим цијенама, а с клизном скалом око три милијарде.

— Извори финансирања?

— 969 милиона динара смо обезбиједили из средстава признате штете од Републичког фонда за обнову и изградњу, а једну милијарду самоуправним споразумом са „Шипад-инвестом“, ОУР „Инжењеринг“ — Сарајево, на бази сразмјерног учешћа у девизном приливу. То ће нам омогућити да свјетском туристичком тржишту понудимо у априлу 1984. године 2.354 кревета и угости тельски капацитет од 2.272 смјештаја.

Саговорник нас упућује у пројекат, нуди нам обиље информација. Преноси и на нас своје расположење.

— „Словенска плажа“ ће бити нешто ново у туристичкој понуди на Медитерану. Мали град, град-хотел, како хоћете, нуди својим будућим потрошачима изванредне могућности за одмор и рекреацију. Подручје насеља је са обраћајно заштићено, гостује све при руци. Он више не ће бити смештен у неком изолованом хотелу. Под њим ће бити трговине, галерије, мали ресторани, простори за шетњу. На дохват руке: море и базени за пливање. Ресторански дио је раскошан, а угоститељска понуда биће богатија но икад — завршила је наша саговорник.

— Докле се у овом тренутку стигло с градњом? — питамо даље.

— Сваки почетак је тежак. И овај је био. Радови су почели 23. јула, и прва три мјесеца извођач је стално каснио. Сад је најбоље. Динамика остварења плана је 400 до 500 старих милиона, на градилишту је од 400 до 500 радника. Машине су у сталном погону. Мислим

да ће до 25. октобра извођач надокнадити закашњење из јећињских мјесеци, а онда ће се наставити нормалним темпом. Зато с правом очекујемо да се 10. новембра заврши темељење објекта у насељу.

Градилиште пред нама обасјано октобарским сунцем. Све ври, људске руке отварају тло, сјутра ће овде уградити темеље људског, иконски људског повјерја у своје дјело. Негде даље је море, велико и плаво, а уз њега вјечно зелени борови, јеле, чемпреси, обиље медитеранског биља. Сутра ће овде доћи заљубљеници природе и заједно с нама подијелити радост што смо на истом мјесту подигли нови туристички град. То сутра није далеко, данас је утемељено — ускоро ће бити изграђено.

Раде Јовић

ПРИРОДНО ЈЕЧИЛИШТЕ „4. ЈУЛ“

САВРЕМЕНИ ЗДРАВСТВЕНИ ЦЕНТАР

Ново природно јечилиште „4. јула“ у Петровцу, које је борце и инвалиде из цијеле Југославије почело да приhvata на опоравак од јула 1980. године, комплетно је завршено тек минулог јећиња, и поред угоститељских услуга у овом савремено опремљеном објекту хотелског типа обезбијеђена је пуна здравствена њега. Поред сто двокреветних соба, ресторана, неколика салона и простране терасе, гости јечилишта користе затворени базен с топлом морском водом, салу за кинезе терапију, каде за подводне и ваздушне масаже, апарате за инхалације, а опремљена је и амбуланта. За здравствену његу постоји стручан кадар, који ће се ускоро повећати. Јечилиште ће убудуће непрекидно радити свих дванаест мјесеци, а када има слободних мјеста, што је случај преко цијеле године, примаће и друге госте осим бораца и инвалида. Већ од ове године здравствене услуге пружане су и гостијама петровачких хотела уз приступачне цијене и сви они имали су само ријечи хвале за све што им је у јечилишту пружано.

— Кад је јечилиште почело да се гради, пошто је стара зграда у Лучицама порушена, постигнут је договор између република и покрајина да се борци и инвалиди, осим у Игалу, упућују и у Петровац. Како је дошло до смањења средстава за потребе борачко-инвалидске заштите, републичке и покрајинске заједнице за борачко-инвалидску заштиту почеле су да се по нашају супротно постигнутом договору, па

ДРУШТВЕНА ХРОНИКА

ЗАЧАРАНЕ ФОТЕЉЕ

Битка за фотеље не представља никакву новост. Постоји она одавно и у многим срединама. Понегдје се за њих воде и мали ратови.

Будванска је специјалитет, међутим, у томе што су управо због тих борби фотеље празне. Наиме, директорска мјеста у вишој колективи су и даље упражњена, иако се конкурси расписују један за другим.

Најкарактеристичнији је „примјер“ Јадранског сајма. Од 29. априла 1980. године, када је тадашњи директор Александар Обрадовић отишао из Будве на нову дужност, фотеља инкосно пословодног органа је празна. Посљедњи је недавно окончан, али, по свој прилици, ни он неће дати резултате. Наиме, конкурсној комисији нису још увијек стигла нека потребна документа (писмене сагласности за избор кандидата од неколико тијела) како би окончала посао.

Но, Сајам није једини. У Дому здравља два конкурса нису дала резултате, па још увијек није изабран директор. Културни центар ће по трећи пут морати да конкурсимо тражи директора. Школски центар је тек послије два конкурса добио директора.

— Помало невјероватно, али, на жалост, тако је. Више се не ради о случајевима — то је постала појава. И док се тражи директори, постављају се вршиоци дужности, и то више пута. На Јадранском сајму један исти човјек је три пута за редом био В. Д. А пошто закон предвиђа самоједно такво постављање, морала сам поднijети кривичну пријаву против Сајма, каже нам Недељка Мејић, правобранилац самоуправљања општине Будва.

— Због чега су у Будви директорске фотеље празне?

— Сматрам да је основни разлог борба за фотеље. Ево примјер Сајма: поред људи са стране јављају се стално и они који ту раде.

Колеге им то касније оспоравају, па долази до нетрпљивости и оговарања, што све опет ствара нездраве међуљудске односе. Наравно, највише трип рад. Уколико ни овај конкурс не успије, бићу приморана да Скупштини општине поднесем захтјев за увођење привремених мјера на Сајму — истиче Недељка Мејић.

По мишљењу правобраниоца самоуправљања, потребна је шире друштвене акције како би се овакве појаве спрјечавале. Очигледно је да су у овим колективима затајиле ос новне организације Савеза комуниста, самоуправна радничка контрола и органи управљања. Слично је и у организацијама где се дуго времена бирају директори и где се губе радни часови у испрекијавању ко ће сјести у „инкосну фотељу“. Потребна је, dakle, заједничка акција друштвено-политичких организација у општини и оних у колективима како би се конкурси добро припремили, што значи да би при избору кандидата било знатно мање трзавица.

— На многим скуповима и у многим радним организацијама у нашој општини доста се прича, критикује, указује на неправилности. Међутим, нема појединачне одговорности. А сви они који гријеше имају имена и презимена. Сматрам да све док појединци не буду исплатили за своје грешке оваквих и сличних појава биће све више, рекла је Недељка Мејић.

С. Г.

борце и инвалиде упућују у одмаралишта која немају услове за опоравак и, посебно, за рехабилитацију. Почело је тако затварање у општинске атаре, па нам је прошле године упућено 1.380, а ове године само 419 пацијената, каже директор Јечилишта Војо Франчићевић, који је истовремено и љекар у објекту.

Тако се колектив Јечилишта нашао у незавидном положају. Капацитете могу да продају на домаћем и страном тржишту, а жеље да објекат служи за оно чему је најмијењен. У госте су имали, чак, представника осигурања из Шведске који би жељели да своје чланове упућују у Петровац, или су могли да им понуде само двадесет кревета. Швеђани би, иначе, објекат користили десет мјесеци у години, и то би била гаранција за добро пословање Јечилишта. Но, неизвјесност око његовог ко-ришћења и даље траје, па запослени с првом траже да се ријеши статус Јечилишта. Зато имају више разлога. Јер, објекат је грађен комерцијалним кредитима, који су додијељени на рок од двије до осам година. Тако су ануитети већ пристигли и они ове године износе двадесет милиона динара, па толика средства треба зарадити. У Јечилишту с правом питају — како? Помоћ да се незавидно стање превaziđe треба им чим прије пружити, јер се не би смјело десити да због небриге и непотребног чекања четрдесетак запослених у Јечилишту дођу у „мат позицију“.

Н. Д.

У порасту број оболелих од малигног тумора костију

У хотелу "АС" одржан је између 13. и 16. октобра VIII конгрес ортопеда и трауматолога Југославије на коме су главне теме биле тумори костију, урођени и стечени деформитети кука, кичме и повреде у спорту.

У раду овог скупа учествовало је преко 400 стручњак из наше земље, као и гости из СССР-а, САД, Француске, СР Њемачке и ЧССР.

— У лијечењу болесника од остеосаркома (малигни тутор костију) у нашој земљи имамо податке за раздобље од 1970. до 1980. године. У том времену лијечено је од ове опаке болести 540 лица. Примијено је да је ова болест у сталном порасту — на милион становника у нашој земљи 1970. године било је 1,7 оболелих, а у 1980. 2,8 болесника. Просјечна старост болесника је 30 година, што указује да остеосарком напада особе у најбољем добу живота.

— У нашој земљи не постоји специјализовани центар за лијечење болесника од малигног тумора скелетне локализације. Болесници се лијече по одјељењима општих или ортопедских болница, тако да већином тај рад има рутински карактер — рекао је у уводном излагању, проф. др Милан Митровић. — Од 244 хируршки обрађена болесника од осте-

П. С.

БИЉЕШКА

МУТНЕ ВОДЕ ПРИЈЕТЕ

У близини Новосела, изнад Петроваца на Мору, већ поодавно се налази депонија смећа. Годинама камioni Комунално-стамбеног предузећа одвозе свакодневно смеће које се баца са Веље главе низ стрмину која води у извориште ријеке Слатаве. Мјештани околних села негодују, јер су место где се налази депонија и његова околина више него загађени.

О чemu се заправо ради? Након земљотреса 1979. године терен на коме се налази депонија веома је растрешен. Током прошле и ове године буџице са слама Звирашица покрнуле су читаву масу смећа и тако је створена брана за пролаз атмосферских вода коритом ријеке према мору. Брана је омогућила скретањем воде формирање клизишта. Пресјечен је пут пре мајдана Куфин, а пријети опасност од отварања нових клизишта. Наиме, уколико дође до затварања токова воде Велике Звирашице и ријеке Слатаве, пријети опасност да се оштети, па и уништи трафо-станција у Буљарици, као и складиште грађевинског материјала у Цамоњином долу.

Но, невоље нису само у овоме. Добар дио смећа које се депонује на место звано "Веља глава" јесенњим и пролећним кишама „силази“ на пространу плајжу у Буљарици, загађује је и ружи. Уз то, ова депонија је озбиљно угрозила природу, посебно шуму у близини извора Слатаве и Велике Звирашице.

О свему овоме недавно су расправљали делегати Скупштине општине. У информацији која је за ту прилику презентирана стоји, између остalog, да је „по требно хитно изјестити депонију смећа на нову локацију, а након тога поново оспособити новом трасом пут за Почмин преко Зле плоче како би пролазили пешаци и товарна стока“...

Ситуација је збила озбиљна, па предложено и договорено треба што прије спровести у дјело.

С. Г.

ДОГАЂА СЕ

ГРМЕНОВА ОДИСЕЈА

Љубисав Шарчевић, који је био и наш суграђанин, више познат по надимку Грмен, од 1969. године живи и ради у Будви. Дошао је као момак и формирао породицу: прво је жена, па двоје деце, уз то и стара мајка... Њих петоро, а плате једна, и сви без крова над главом.

Средином марта 1979. уселио се у напуштени по друму омање стамбене зграде у друштвеној власништву у Подкошљуну. Чуо да ником не припада, улazio је у његову адаптацију стотинак хиљада динара, и гај свој „несташлук“ пријавио стамбеном органу. Они су то, истину прећути, прихватили и одредили му станарину, коју је он уредно плаћао.

Но, не лези враже. Неко се послије двије и по године „досјетио“ да је Грмен прекршио прописе. Уз пуно ангажовање одговорних општинских служби и суда донијета је одлука да се породица Шарчевић исели из подрума. Тако се наш суграђанин Грмен са супругом, двоје нејаке дјете и старом мајком нашао на улици. Чим су судски извршитељи свој дио посла обавили, Грмен је породицу поново уселио у са-да бивши подрум, пријавио одговорном органу тај свој други „несташлук“, и тамо су и данас.

— Свјестан сам да сам, опет, направио прекршај и да ћу за све то, можда, и кривично морати да одговарам. Но, другог излаза за мене и моју породицу није било. Сезона почела, а цијела моја плата је недовољна да у сезони у Будви плаћам скромну собу, каже Љубисав Шарчевић-Грмен.

У разговору нам је „окренуо“ филм догађаја своје стамбене „одисеје“. Више година је, каже, радио у одмаралишту БИП, али на његове и стамбене проблеме његових колега тамо се (боље рећи у Београду) нико није окретао.

Њих четворо са једном платом — без крова над главом

Плаћао је подстанарске крије и када му је догорело до ноката, уселио се у спорни подрум. Све до 28. јуна 1981. године нико га због тога није дирао, а он да је стигла прва опомена, а за њом и пресуда о пријудном исељењу.

У међувремену, пошто је одмаралиште БИП у земљотресу било оштећено, радни однос засновао је с „Јадраном“. Предложио је одговорним руководиоцима да му се помогне да тај стан задржи, било да настави с плаћањем крије, или да га „Јадран“ купи, а он да га отплаћује. Био је спреман да тражи подстанарски кредит. Но, ту је нашао на зид ћутања. Молио је, потом, надлежне да се исељење одложи... Молио је најодговорније општинске руководиоце да му помогну... Ишао је у Републичко вијеће Синдиката.

БУДВА ПОД ВОДОМ

Будва је 7. октобра гото-
вала непроходна. Тешко
да су и возила могла да се
крећу, а пјешаци су чекали
престанак падавина.

Поред стамбених друштвених зграда, до којих је било немогуће доћи, поплављени су били и неки објекти, као што је Јадрански сајам, зграда „Зета филма“, туристичке агенције „Глобтур“, „Унис“, књижара, Завод за социјално, дописништво „Вечерњих новости“ и још неки.

Становници с правом упире прст на Комуналну организацију, јер у задњих неколико година, од када се на овом подручју интензивно гради, ништа није предузето за одвођење површинских и других вода са брда Спас.

И епидемија заразне жутице куцала је на врата. Од водне воде се, када кише јаче падају, мијешају с фекалијама, што треба да забрише све субјекте у нашој општини.

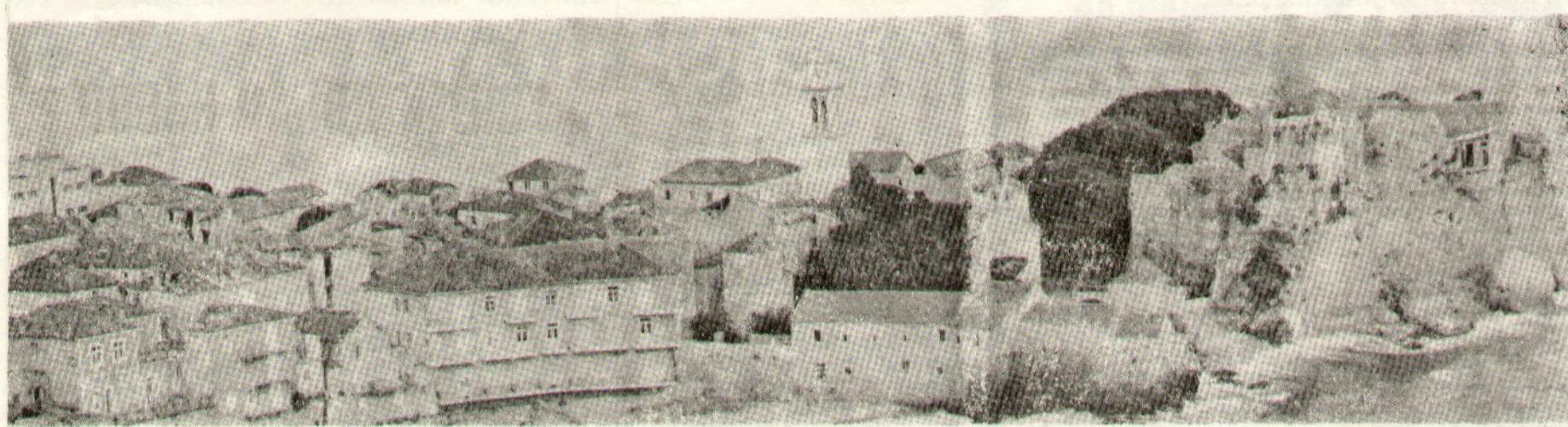
С. П.

— Сви су ми, каже он, савјетовали да се стримим, да издржим и да ће се све то по мене повољно ријешити. Сви осим јавног пра вобраниоца који ми је не престано понављао да ћу се морати иселити, па куд пукло да пукло. Знам да је он обавезан да поштује и спроводи закон, али ме боли што се не погледа и оно што у закону не пише, а такође је везано за бригу о човјеку.

Да кажемо још ово. Три радника органа управе, чији је подрум, наводно, власништво, одбила су да се у ове спорне просторије уселе. Једини разлог је да су им, првенствено због нехигијенских услова, неприхватљиве за становање. За тим, у дотичној згради постоји истовјетан „стан“ који нико не жели ни да погледа а камо ли да уложи средства у његову адаптацију. Не зна се, то нам је, истину, речено незванично, чије је власништво.

— Да ми се понуди и већи стан, ја не бих могао да плаћам крије. Ових 36 метара квадратних стамбених простора за мене и моју породицу су пуна капа, па тражим да ми се призна да у њих могу да боравим бар док се амортизују средства која сам у адаптацију уложио, наравно уз то да редовно плаћам и крије, каже на крају Љубисав Шарчевић — Грмен.

Д. Н.

ТЕМА ДАНА > Обнова Старог града и осталих споменика

Радна група у саставу **Димитрије Јововић**, члан Извршног одбора Скупштине општине, као координатор групе, **Гојко Иванчевић**, предсједник Вијећа мјесних јединица, **Петко Митровић**, технички директор РО у оснивачу „Словенска плажа“, **Богољуб Рајеновић**, предсједник Савјета Мјесне јединице Будве I, **Илија Кажанегра**, директор Завода за изградњу Будве, и **Светозар Радуловић**, секретар Самоуправне интересне јединице за науку и културу, опредијелила се, у договору с представницима будванске друштвено-политичке јединице, да критички оцјени контуре пређеног пута на припремама за обнову Старог града и да предложи трасе будућих активности на овом значајном послу.

Истакнуто је да дилема није било око потребе за обновом Старог града и осталих споменика културе, али да је различито виђење те обнове од стране разноразних субјекта одијело у не поврат мјесеце и године у којима се могло далеко више учинити. Иако је на плацу обнове доста учињено, било је застоја, колебања, развлачења и застрањивања, а све до данас није утврђено која ће средства, у којем обиму и под којим условима бити ангажована за ову сврху. Због тога није могло доћи до опредељења каква треба да буде основна концепција обнове Старог града као урбане целине.

Умјесто правовременог утврђивања полазних основа за обнову, отпочела су стражовања о будућем преливању друштвене ренте у приватне руке, чиме су се размишљања одвијала на споредни колосек, губило драгоцену вријеме и стварао непотребан јаз између разних субјекти, којима је бразда и квалитетна обнова морала бити заједнички задатак и интерес.

Програм употребе средстава за обнову и изградњу будванске општине (за културно-историјске споменике) предвиђен је за период 1979—1989. године и износу од 1,879,000,000, а обезбиђено је 1,640,883,000 динара. До 1989. године закључно користила би се та средства по сљедећој динамици: у 1980. години — 20,000,000, у 1981—39,368,000, у 1982—51,859,000, у 1983—182,082,000, у 1984—140,247,000, у 1985—318,916,000, у 1986—324,964,000, у 1987—258,784,000 у 1988—164,994,000 и у 1989. години — 139,669,000 динара.

Процијењена штета на културно-историјским споменицима односи се на стамбене и пословне објекте (43%), комуналну инфраструктуру (28%), фортификационе објекте (17%), сакралне објекте (5%) и за израду пројектне документације (7%). На обнови — санацији утрошено је

у 1980. години — 6,095,903,50, а у 1981. 11,863,620,05 динара. Од стране Републичког фонда за обнову, одобрено је за 1982. годину 63,100,000 динара.

Више од 60% процијењене штете у Старом граду односи се на објекте у друштвеној и црквеном власништву, односно на споменички фонд, а остатак на приватне објекте.

ШТА ЈЕ СВЕ УРАВЕНО!

Од почетка 1980. године, када се Завод за изградњу Будве прихватио обавезе да води инвеститорске послове за потребе Самоуправне интересне јединице за научну и културу обављени су следећи послови:

1. У јулу 1981. године усвојен је Програм рада на обнови Старог града.

2. Израђен је пројекат са нације подводног дијела темеља градских зидина и на основу прикупљених понуда радови су уступљени организацији „Плоче — градња“ из Кардељева за 1,047,860 динара. Ти радови су завршени, али још нису обрачунати, пошто се извођач радова није одазвао позивима за коначан обрачун.

7. Програмске основе за израду урбанистичког пројекта Старог града израдио је Завод за изградњу Будве за износ од 420,000 динара. Након јавне дискусије, половина 1981. године усвојио их

3. Геодетско снимање Старог града уступљено је Геодетском факултету Свеучилишта у Загребу за 1,680,000 динара. Но, пошто уговор није био потписан, а у међувремену су се јавиле примиједбе да је наручен велики обим геодетских снимања и да су уговорени радови пре скупи, то су у директним преговорима с представницима Геодетског факултета радији редуцирани на стварно потребан обим и договорена цијена умањење је за 20%. Послови су завршени и сви планови примљени. Коначна цијена је 755,800 динара.

4. Израђени су пројекти сеизмогеолошких истраживања Старог града и седам манастирских комплекса за износ од 5,448,000 динара. Радови су завршени, а књиге о резултатима истраживања примљене.

5. Археолошка истраживања у Старом граду, у циљу добијања података за стилско-хронолошку анализу, уступљена су директном погодбом Археолошком институту Српске академије наука.

6. Архитектонско снимање објекта у Старом граду уступљено је Републичком заводу за заштиту споменика културе СР Србије по цијени за m^2 97,00, а за црквене објекте 320,00 динара. Снимање је завршено и снимци се користе за израду друге документације.

7. Програмске основе за израду урбанистичког пројекта Старог града израдио је Завод за изградњу Будве за износ од 420,000 динара. Након јавне дискусије, половина

је Извршни одбор СО Будва, а сагласност на њих дали су Савјет за обнову Старог града, Савјет за обнову споменика културе Републике Србије за обнову и Републички завод за заштиту споменика културе.

8. Израда урбанистичког пројекта Старог града уступљена је Заводу за изградњу Будве за 4,780,000 динара. Пројекат је завршен и усвојен. У току је израда архитектонских подлога за извођачке пројекте.

9. На бази прихваћене програмске скице израђен је архитектонски дио пројекта санације градских бедема за 1,100,000 динара.

РАДОВИ У ТОКУ

Пројекти комуналне инфраструктуре уступљени су Истражно-пројектној радијој организацији „Косово-пројекат“ за износ од 3,105,000,000 динара. Идејни пројекат је завршен, као и његова реализација. Сада се ради главни пројекат.

У току је израда пројекта санације градских зидина. Програмску скицу, која предвиђа обим радова и интервенције на градским бедемима, одобрili су Републички завод за заштиту споменика културе и Савјет за обнову порушених споменика културе Републичког фонда за обнову. Завршен је архитектонски дио пројекта санације градских бедема за 1,100,000 динара.

Израда пројекта манастирског комплекса „Градиште“ уступљена је Републичком заводу за заштиту споменика културе Цетиње за износ од 501,650,00 динара. Након завршетка свих радова, пројекат се сада ради у Риму.

Превентивна заштита оштећеног живописа манастирског комплекса Подластве дата је као помоћ УНЕСКО-а — Центру за заштиту споменика културе у Риму, чији су стручњаци радили на превентивној заштити овог живописа. Републичком заводу за заштиту споменика културе уступљени су радији изради пројекта са нације манастирског комплекса Подластве за износ од 865,000 динара.

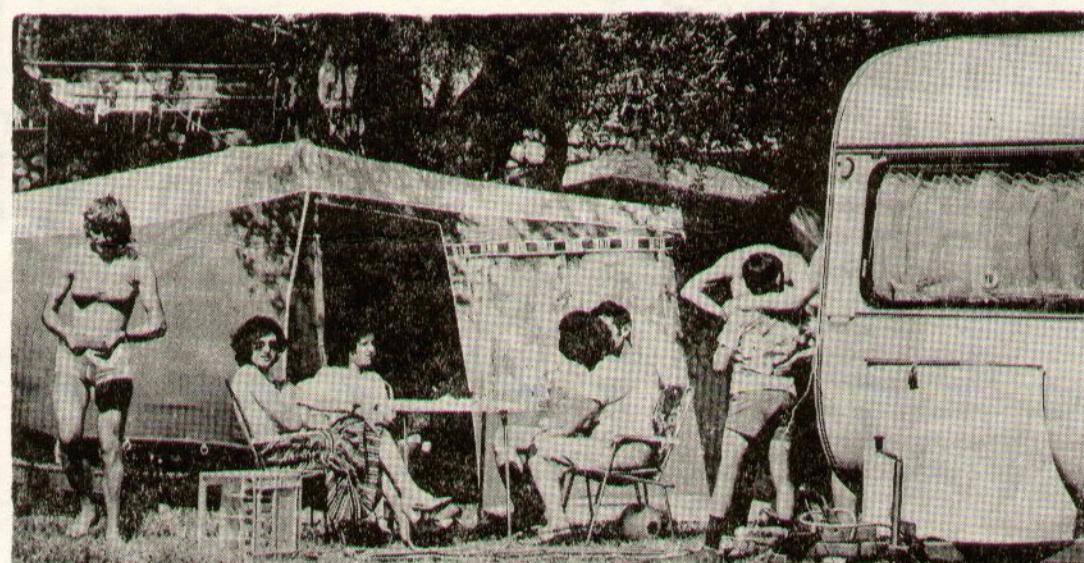
Центар за заштиту споменика културе УНЕСКО-а у Риму понудио је преко Републичког завода за заштиту споменика културе да изради као помоћ пројекат санације манастирског комплекса Прасковиће. Израда архитектонских и геодетских снимака, фотодокументације, стилске и хронолошке анализе и превод свих текстова на енглески језик, као и неопходна заштита живописа у овом манастирском комплексу уступљени су Републичком заводу за заштиту споменика културе Цетиње за износ од 501,650,00 динара. Након завршетка свих радова, пројекат се сада ради у Риму.

Наручени и уговорени радији крећу се у оквиру обезбиђених средстава (прекорачење је свега 2,37%), а плаћени радови износе 81% обезбиђених средстава.

РАДОВИ КОЈЕ ТРЕБА ОБАВИТИ

До краја ове године, по обезбиђењу финансијских средстава, потребно је прићи изради сљедеће документације за Стари град: главног извођачког пројекта санације објекта, пројекта улица, тргова и јавних површина, озеленавања, јавне и декоративне расvjete, као и пројекта заштите од пожара. За остале поручене споменике културе потребно је израдити пројекте санације ма настира Подмани, Станичи, Режевићи и Дуљево.

Крај у сљедећем броју.

Четврта је година од земљотреса, а још увијек поједине породице живе у приколицама

ОД КУФИНА ДО БАБИНА ВИРА

ЖЕЋ ЗА УМЈЕТНИЧКИМ ПРАЖЊЕЊЕМ

Интересантна појава овог подручја — од Куфина до Бабина вира — којој до сада и није обраћана нарочита пажња, јесу мјештани, који, поред своје свакодневне професије, стварају на умјетничком плану — сликају, вајају или пишу. Највише има сликарса, неколико вајара, а нађе се и по који пјесник. Сликаре, углавном, интересују проморски пејзажи, или ликовна обрада оног што море пружа, а јављају се и призори из свакодневног живота, такозване „жанр теме“.

Да ли су богатство природним лепотама и блага медитеранска клима узрок тог величког броја аматерских стваралаца из овога краја? Сигурно је да се њихов број пење на преко десет. Именовати их није потребно — знају их сви њихови комшије и пријатељи, који углавном благонаклоно гледају на те „умјетничке подухвате“ или се снебивају, ако то стваралаштво прерасте по њима дозвољени обим. А какви су аматери? Помало стидљиви и плахи, често незадовољни непружњањем никакве подршке и помоћи од стране средине у којој живе и за коју раде.

Шта је уопште аматеризам? Шта подразумијева та ријеч? Негде дубоко у нашој свијести она значи нешто мање вриједно од професионализма. Међутим, није тако. Нећemo ићи далеко, довољно је да се сјетимо да Гоген и Ван Гог, ти апостали модерног сликарства,

нису били студенти умјетничких академија, као ни родоначелник апстрактне умјетности Василиј Кандински, који је, по завршеном правном и економском факултету, одбио мјесто професора првог факултета у Москви и отишао у Минхен, где је, послије нешто мало учења у приватним атељеима Антона Ажбеа и Франца Штука, постао главни покретач слободног умјетничког изражавања у модерном сликарству.

Дакле, немојмо с омаловажавањем гледати на те раднике, који копају по рудницима богатства људског бића. Конечно, не заборавимо да су све манифестације ручног рада једног подручја биле увијек израз духовног богатства људског бића. Конечно, не заборавимо да су све манифестације ручног рада једног подручја биле увијек израз духовног богатства тог краја. Предивни везови, посуђе и оруђе из дрвета и камена, којима се дивимо ако посјетимо било који од етнолошких музеја у нашој земљи, имају исте коријене и исто пријекло као и моћни зов наших комшија и пријатеља који сликају, вајају и пишу. Честитамо нашим аматерима, јер не треба заборавити, да је у тај њихов производ, осим талента, уложен и велики рад, с пламеним циљем да, у оквиру свакодневних обавеза, пруже друштву још нешто, јер они то, ипак, раде за нас.

Мирјана Јовановић

КАКО ЧУВАМО СПОМЕНИКЕ КУЛТУРЕ?

ДА ЛИ ЋЕ БИТИ САЧУВАНА ЗГРАДА ПЕТРОВАЧКЕ ЦРВЕНЕ КОМУНЕ

У земљотресу 1979. године тешко је страдала и зграда прве комунистичке општине на Јадрану у Петровцу на мору. У тој згради — како је писало на спомен-плочи (нема више ни спомен-плоче) — формирана је и прва партијска ћелија 1919. годи-

не, а након побједе комуниста на изборима, 18. септембра 1920. године, почела је у њој да ради и црвена комуна чији је рад насиљно прекинула ненародна власт 21. јула 1921. године.

Мјесна јаједница у Петровцу обавијестила је о то-

ме надлежне (Културни центар и Републички завод за заштиту споменика културе), након чега је рјешење грађевинске инспекције о рушењу овог објекта стављено ван снаге.

Када смо ових дана посјетили Петровац и обишли зграду на којој се прије 62 године виорила црвена застава, увјерили смо се да је нико од земљотresa на овамо није ни дирнуо! На питање да ли је урађен санациони пројекат, одговорено нам је да није, пошто урбанисти сматрају да зграду треба уклонити, јер смета по вој урбанистичкој концепцији Петровца.

Општински одбор СУБНОР-а настоји да се овај објекат санира и да се у њему постави музејска меморијална збирка документа из времена када је у овој згради радила прва комунистичка општина на Јадрану.

Љубо Каписода, директор Републичког завода за заштиту споменика културе, рекао нам је да се та зграда ни у ком случају неће уклoniti, па ма о каквом се урбанистичком пројекту радио. Нико Павловић, шеф Мјесне канцеларије у Петровцу, изјавио је да се зграда може и мора санирати — по том основу добијена су и среđства из фонда солидарности.

С. Паповић

Градиште: Благо огромне вриједности изложено је пропадању

НА РАДНОМ МЈЕСТУ

УВИЈЕК ДОБАР ИЗБОР

Јелка Петковић

продавницама могао је човјек да нађе првокла сну и врло квалитетну робу за све узрасте и укусе.

Тако је и сада у Тргном центру, где она ради као шеф самоизбора. Као и раније, сама врши набавку и одлучује о асортиману конфекције и трикотаже. У њеном одјељењу може се наћи не само оно што је породицама неопходно, већ знатно више од тога: избор је такав као да смо, рецимо, дошли у неку продавницу у великом граду. Тако, заиста, и јесте: избор је велики, услуга културна хигијена на висини, те се купци због свега тога пријатно осјећају.

Све што смо рекли о Јелки сигурно не би било тако да она — поред одговорности, стручности и много смисла и укуса — не воли свој посао.

— Без обзира што је те шко и одговорно то што радим, овај посао волим и не бих могла да нешто друго радим — каже она.

Додајмо и то да је била активан члан Радничког савјета, секретар ос новне организације СК, члан делегације и других самоуправних организација.

Све у свему, где Јелка ради ту је велики и лијеп избор роба.

М. П.

Пети пут у Школском часу „Политике“

У традиционалном школском часу „Политике“, пети пут узастопно, учествује Сређња школа из Будве. Прошле године учествовали су сви ученици, а ове их се пријавило 120, односно четири одјељења.

— Иако радимо у отежаним условима, наши резултати су добри. Једина смо средња школа у Црној Гори која нема своју зграду, иако је све још прије двије године урађено да почне да се гради. У финансирању њене изградње треба да учествују привредници, а приједи Будве су потребни коњари, кувари, рецепционери, собарице... —

П. С.

вање Србије и Црне Горе, као и наша општина. У међувремену дошло је до обустављања сваке градње у не-привреди, па и ове школске граде.

Проблем се јавља на реализацији удруженог рада — школа — родитељи. И даље постоји велики раскорак између потреба удруженог рада и ка дрова који се школују, млади по завршетку основне школе се не опредељују за производна занимања, а приједи Будве су потребни коњари, кувари, рецепционери, собарице...

УЗ 90 — ГОДИШЊИЦУ РОЂЕЊА ИВЕ АНДРИЋА

БИТИ И ОСТАТИ ЧОВЈЕК

Главна преокупација Иве Андрића је прошлост Босне. Многи до гађају у његовим дјелима су аутентични, а он се бавио и посебним проучавањима, али личностима које описује нисује прилазио објективистички. Њега заступају судбина човјекова. А када слика до гађаје, он то најчешће чини мрачно-црним бојама.

Зло које прати Андрићеве личности налази се у њиховој окolini и у њима са-

БУДУЋИ

(ИЗ ЛИРСКЕ ПРОЗЕ „ЕКС ПОНТО“)

Будући! Слободна дјецо, зоро ноћи наше, кад се буду слободни и високи домови ваши ојтравали на истом не бу, које је гледало па тњу нашу и срам и смрт, нико неће поми шљати да ти моћни те меме почивају на нашим костима. Срећа је безбрижна и мисли на пријед само.

Шта ће вас сјећати отаца ваших који су били већи у трпљењу него у борби?

Ваш живот биће наше заборав.

Тек у несвесној сузи ваших жена, у заносима младића, маштању дјевојака, моћној свирци или ријечима ваших пјесника, бљеснуће можда начас спомен отаца ваших чији је живот био кратак, а бол огроман. Тако најбољи међу вами осjetиће можда, да из тих свадања до гађаја бије, као вјетар, бескрајна жалост мртвих и нијемих жи вота који су живјели и умрли за вас, Будући!

Будући, радосно кољено, ја видим како је ружна и грешна моја жеља да живим у слави и љепоти ваше слободе.

Тако мора да буде. Ваш ће живот бити обиље и радост као што је жетва и плод јесени, а наш пролази велики, тежак и мучан као пролећно сијање и рад.

Не, не желим спомен на, нека будем незнан и нијем као камен који шuti у темељу, нека ме нестане без трага и имена, нека мој тамни живот — тријех и патња — не баци ни кад своју сјенку на ваш бијели пут.

Почeo је пјесама у прози, али је као најподеснију форму свога умјетничког ка зивања изабрао приповijетку. Чак су и његови романи грађени од приповijедаča међусобно повезаних.

Приповijедаčko дјело Иве Андрића је разноврсно. Оно би могло да се дјели на циј клусе: по појединим личностима (б. фра Петру, Торкану, Једени и др.), затим по мотивима (аутобиографске приче, приче о милосницама, мостовима и др.) или по временским раздобљима (о турском „земану“, о времену аустроугарске окупације, пери оду НОР-а и др.), али све су те подјеле вјештачке и немогу да обухвате све Андрићеве приповijетke.

Андрић је описао људе разних вјери и сповести (муслимане, католике и православне), али је, чини се, свој најпунiji израз нашао у описивању љубавних чешњи муслимана и у посебном жи воту католичких фратара и муслиманских дервиша. Најзанимљивији су му они необични, несвакидаšни људи, они који су, како каже Хамлет и какав је и сам Хамлет, изашли из зглобова свога времена. Од њих, као да су физички присутни, првенствено се истичу Карадаџо и Ћамил.

ПРОУЧАВАЊЕ СУДБИНЕ

У подужој приповijеди „Проклета авлија“, на којој је радио тридесетак година, у центру пажње су занимљиве људске судбине. Пластична и рељефношћу нарочито се истичу управник „проклете авлије“ Карадаџо и млади научник Ћамил. Карадаџо је врло сложен лик. И противурjeчан. Својим оригиналним методама испрavljivaон дјелује на окривљене веома снажно и успијева да сазна готово све. И у њему се потврђује оно, код Андрића често изражено, ми

шљење да су људи више рђави него добри и да из страже могу да учине много. За Карадаџоа сви људи су „криви и достојни осуде“, сви склони поруку и преступу. За њега, је као и за Мустафу Маџара, „свијет препун гада“.

Ћамил је сунтилни и осјетљиви интелектуалац који се потпуно предао проучавању судбине Цема, екс-султана, са којим се готово поистovjetio. У султановим лутањима и несрћама видио је судбину не само своју него и сваког човјека. Тако је Ћамил постао странац и самотник, паћеник и мученик, да се на крају, стицајем околности, и он нађе у проклетој авлиji. Његова судбина је истовремено необична и иронична, бizarна и поетска. Ћамил је онај сањар и визионер који има не само маште и осјећања, већ и воље и снаге, виталности и енергије да оствари своје снове. У сударима и окршајима са животом поуздање и вољу нагло губи изамјењује их меланхолијом и пасивношћу, у влачењем у себе и поистovjeđivanjem svoje личности са себи сличнима.

У тој личности писац је описао судбину не само неkadашnег, него и данашnjeg чovjeka, судбину svih сања лица i безврjednika. Mi присуствујemo драми модерног човјека u којој сe он распињe, али ne предајe, da na, kraju, ipak будe прегажен. Но, i поред тога шto је људска судбина паклена, puna несрћa и ужасa, Ћамилов примјер показујe да сe злу ne требa подавati, чак i kад сe чovjek нађe u tјesnaču i bez izlaza, da сe чovjek ne smije određi себе, mora da буде „ono што јe“. I kada сe нађe i pred nepobjedivim силама, он мора да буде i остане чovjek. U томе је његova tајnost под zвиžezdama i prema zvižezdama, његova vječnost i nепобjedivost.

ЈЕДНОМ

Једном, када не будемо дјеца са љубавима и погледима далеким од зрелог, бићемо своји људи, људи уморни од живота и сребрних свитања, старији за једну младост.

Једном, када будемо првим бичем живота ишибани, у прве љубавне магле умотани, поклонићемо једној Ани, Јеци, Марији одморе од пет минута, поклонићемо им погледе, љубави и младост.

ЖИВОТ

Речи да се небо од љубави плави и да се срећа са зорама буди, иако је љубави премало на свијету

Речи да је срце сјајни бисер у утроби школке, да је живот море што вјечито њиха слане хриди и наше снове.

Немој прећутати да је живот пјесма лијепа а кратка — ко живот лептира.

Весна Станишић

НАЈВАЖНИЈА ЈЕ УЧИТЕЉИЦА

Љубав према школи — чујемо често од педагога — зависи од припремљености малишана. Родитељи сматрају да је „најважнија учитељица“. Она је за ћаке прваке „добра вила“. Њој слијепо вјерују, њена (или његова, јер има и учитеља) ријеч је закон — „ни мама не зна боље“. Она залубљеност у учитељицу је нормална појава.

Обично је наставни ка дар који добија прваке припремљен за различите реакције малишана, а најбољи „водич“ за учитељицу је њено искуство. Грешке које можда чини према малишанима пресу дне су за њихово даље школовање. А најчешће су емотивне природе: једно дијете воли више, друго јој је одбојно, треће не може да обузда...

„НЕЋУ У ШКОЛУ!“

Колико је у првом разреду основне школе за дијете важна сарадња родитеља и наставника најбоље показују слиједећи примјери:

Малишан је првог дана одио да се јави и стапи у ред одређен за његов разред. Потекле су сузе, мајка је повисила глас... Срећом, ту је била учитељица. Умирила је мајку, дјетету рекла да не мора да се придржи новим друговима... Овим гестом стекла је његово повјерење, јер, ето, сама га она не тјера на нешто што нећe. Већ сутрадан проблема није било: малишан је вјеровао учитељици, која је нашла пут и зачин да му се приближи.

„ВАШ ДРУГ је ДОБИО БРАТА!“

Старија дјеца су обично љубоморна кад им се роди брат или сестра. Једна мајка се хвали да ни када није имала проблема са своја два сина, а ра

злика између њих је седам година, баш захваљујући учитељици! Малишан је закаснио у школу, јер му се те ноћи родио брат, па је са оцем дugo остао будан. Тихо се извинио учитељици и саопштио јој новост.

— Дјецо, устаните! — рекла је учитељица. — Ваш друг добио је брата, а не ми веће богатства на свијету од брата или сестре.

Наставила је да објашњава улогу породице и одједног закашњења направила свечани тренутак. Мали ученик био је изненаден, али повјеровао је својој учитељици.

„ШТА је ВАША ГРЕШКА?“

Вратио се малишан с родитељима издалека земље у којој је завршио први разред. Мајка је упоредо с њим, учила градиво које обрађује школа у домовини, али нису стигли да савладају Ћирилицу и математичке скупове... Дијете је у осмој години одлично знало латиницу и дјеловало се да стигне своје другове, али, на жалост, није добијао подршку од учитељице.

— Рекла сам вам да дијете ушишете у први разред. Стране школе не вљају... говорила је учитељица забринутој мајци, користећи, уз то, сваки тренутак да дијете казни, а не да га похвали.

Надајмо се да је оваквих „примјера“ мало. Сигурно је да малишан успорава рад свог одјељења, али то није разлог да понавља. А дјеца знају да буду окрутна, она слажују да учије учитељицу уместо да помогну другу.

Прича има безброј, а посљедице су увијек исте: зависно од тога како се васпитач попушта, дијете постaje сигурно или не сигурно.

ЂАЦИ — САРАДНИЦИ

ПУСТИТЕ МЕ ДА ОДРАСТЕМ

БУДИМ СЕ. Поред кревета цедуљица на којој пише: „Попиј сок од поморанџе, али пази да не упрљаш нови стольњак“, а у загради: „Узми мед!“

Изађем напоље, а мама, тетка и баба углас: „Обуци нешто друго!“ „Брзо дођи!“, „Пази да се не удариш!“

На крају се вратим и уопште не излазим из куће. Страшно, зар не? Кад сам у кући, ништа боље. Чак и кад нема никога, онда на сцену ступе цедуљице: „Узми цема и хљеба, ако хоћеш и јабуку, само пази да не испрљаш нову халјину!“ А кад су ту, онда са свих страна одјекује: „Пресуци ту мајицу!“, „Опери руке!“, „Не грицијај нокте!“, „Очешљај се!“, „Не пиши по новинама!“

Знам да све то чине у жељи да ми буде што боље, али зашто ми не дозволе да своје дјетинство проведем без брига о томе каква ми је халјина и како сам очешљана... .

Једног дана сам у новој халјини с карнерима и ружичастим цвјетовима пошла да се с другарicама играм. Било је то послиje кише, па се трава и земља још нису биле осушиле. Играли смо се жмурке. Падала сам по трави и моја је халјина добила неку прљаво-зелену боју. Пела сам се на дрво и почијепала жабице на рубу халјине. Ипак била сам пресрећна... Али, кад сам се вратила кући, мама и тетка су, готово очесвијешћене, сјеле на кревет. Баба је отрчала до кухиње, узела крпу, натопила је водом, ставила је на чело и сјела на столицу. Тата и дједа су ме некако значајно гледали. Затим сви процijедише: „Шта ти би, Мајо!“ Њихови погледи били су упруги у мене. Умјесто да им одговорим, узвикнух: „Зашто ме не пустите да на миру одрастем?“

Маја ЛАЛИЋ

Изгледа то постаје правило: послиje двије-три утакмице, у којима пружи добре игре и постигне добре резултате, „Могрен“ посустаје. На кон успјешне серије — у че твртом, петом и шестом колу сакупио је пет бодова — Будвани су у седмом колу поражени. Истина, ми нималним резултатом 1:0, и то у гостима, али треба имати на уму да новај-

„ПЕТРОВАЦ“ НА ДНУ

У првенству Јужне фудбалске регије, наша општина има два представника. Поред „Милочера“, који се у њој такмичи већ више година, од ове јесени наступа и доскорашњи лигаш „Петровац“.

Петровчани су слабо стартовали. Мада су убрајани међу фаворите, након пет кола налазе се на претпоследњем мјесту са свега два освојена бода! У петом колу поражени су од екипе „Игала“, и то на свом терену.

„Милочер“ игра боље: након пет кола на лази се на седмом мјесту са пет освојених бодова.

С. Грегорић

ЦРНОГОРСКА ЛИГА

„Могрен“ посустаје

мацију нисмо добили од играча или функционера „Могрена“ да би се могла тумачити као субјективна: она долази од неутралних посма трача, што значи да јој треба вјеровати.

ИЗВАНРЕДАН СТАРТ „АВАЛЕ“

Одбојкаши „Авале“, нови чланови Друге лиге — група Југ, веома су пријатно обрадовали своје навијаче. Из два сусрета освојили су четири бода и наговијестили да ће се и у овом рангу такмичења борити за висок пласман.

У првом колу Будвани су били гости екипи „Гимназиста“ из Србице. Успјели су да у гостима забиљеже убедљиву и заслужену побједу од 3:1, што им је дало полет на самом старту. У другом колу пружили су још бољу игру и екипа „Љуботена“ из Тетова до ногу је потучена — 3:0 за Будване. Око 250 гледалаца у хали Основне школе „Стјепан Митров Љубишић“ бурно је поздравило добру игру Стругара, Илића, Пешића, Баровића, Д. Маровића, Виоле, Дејановића, Кларића, Иванчевића, Тилича и Кривокапића, који су у свemu надиграли доста добре госте.

С обзиром на добре игре, велико залагање и борбеност коју испољавају, треба очекивати нове побједе будванских одбојкаша.

С. Г.

ЗДРАВСТВЕНО ПРОСВЕЋИВАЊЕ

Запаљење већих или мањих огранака душница у плућима (бронхијитис) изазивају многообразне неспецифичне и специфичне клице — Кохов бацил, вирус грипа, дифтерични бацил. Подлога за дејство клице је удишење хладног ваздуха (назеб), надражајних пари или гасова, као и прекомјерно пушење. Према врсти кашља, тежини клиничке слике и њеном трајању, бронхијитис може бити сув или влажан, акутни или хронични, лакши или тежи.

Трахеобронхијитис — запаљење душника и великих душница — спада међу најлакше облике бронхијита. Његови знаци су лак осјећај гребења у гуши и душнику иза грудне кости, сув кашаљ који доцније постаје влажан са избацањем слузаво-стакластог испљувка и затим житког и гноjnог („зрео кашаљ“). Температура тијела је нормална или нешто повиšena. Болест траје неколико дана или двије-три недеље. А када прође на средње душнице, болест има озбиљнији изглед: температура је повиšена, апетит смањен, јављају се малаксалост и главоболје. Такав бронхијитис може се компликовати бронхопнеумонијом или преласком запаљењског процеса на ситне душнице и довести до капиларног бронхијита (бронхиолитиса), који се најчешће јавља код мале дјече и стараца. То је најтежи облик акутног бронхијита у коме постоје знаци гушчења, висока температура, ширење и скупљање ноздрва при дисању, блиједило коже, цијаноза усана и врло убрзан пулс. Смрт може да наступи због угушења.

Хронични бронхијитис је посљедица често понављаних или дуготрајних акутних бронхијита, односно премењају у носној или шупљини ждријела, или застоја

БРОНХИЈИТИС

Лијечење бронхијита зависи од његовог тежине. Код лакших облика није потребно лежање, али не треба излазити на хладан ваздух, већ избегавати прашњаве и задимљене просторије. Од користи су топли чајеви од липовог цвијета и бијелог сљеза, као и аспирин. Док је кашаљ сув, треба узимати таблете за његово смиривање, а касније, у цију бржег избацивања испљувка, разне сирупе. У тежим облицима болести потребан је мир у постељи, одржавање влажног ваздуха у соби, стављање облога око груди или слачице на груди. Треба обратити пажњу на рад срца и крвоток старијих особа.

Код капиларног бронхијита или бронхопнеумоније, поред чајева, аспирина и сирупа, дају се антибиотици, удише се кисеоник, стављају облоге од слачице (на листу воде загријане до 70°C) дводневне прегршти брашна од слачице и затим у то натопити чаршав, добро га исциједити и ставити око груди болесника и држати пет до петнаест минута, након чега треба опрати болесника млаком водом и ставити му обичан облог — један сат. До број чине и купања у води (30—36°C) три до пет минута. Када попушта крвоток дају се средства која љекар пропише, обично кофеин и лептамин.

Хронични бронхијитис је посљедица често понављаних или дуготрајних акутних бронхијита, односно премењају у носној или шупљини ждријела, или застоја

крвотока у бронхусима (код срчаних болесника) или рада у просторијама где постоје могућности сталног надражавања слузнице горњих дигајних путева (прашина, гасови). Поред знакова акутног бронхијита постоје и знаци постепеног развијања проширења плућа (емфизема) и душница (бронхиектазије).

Лијечење зависи од узрока и клиничких знакова болести. Потребно је ослободити болесника свих узрока дражења бронхуса (дуван, алкохол, хемикалије, прашина). Обољели треба да избегавају хладан и влажан ваздух и назебе, као и да лијечу основну болест. Препору чује се дуг боравак на чистом ваздуху, трљање коже и инхалације. Упоран сув кашаљ лијечити љековима за његово смиривање, а ако болесник искашљава давати му сирупе јода и слане минералне воде. Треба водити рачуна о срцу болесника нарочито у старијих особа.

Проширење душница, бројније оболење одраслих и старијих људи, које се са стоји у мјестимичном кесастом или цилиндричном проширењу мањих или већих огранака бронхуса. Посљедица је прележање запаљења плућне марамице које је оставило сраслине, затим запаљење плућа (пнеумоније или бронхопнеумоније), ту беркулозе, хроничног бронхијита, проширења (емфизема) плућа. Све те болести до воде до промјена у виду душница и до губљења његове еластичности.

Знаци болести су дуготрајан кашаљ, нарочито ујутро када болесник искашљава обичан садржај на пуну уста, који се таложи у три слоја. Понекад у испљувку има и крви. Температура оболелог лица најчешће је нормална, а опште стање добро. Честе компликације су запаљење плућа и бронхуса — тада се јавља повишен температура и попуштање срчаног мишића.

Лијечење бронхијектазије врло је тешко: дају се ве лике дозе антибиотика, нарочито за вријеме температуре, и средства за искашљавање. Препоручује се климатско лијечење, а при постојању ограничених бронхијектазија уклањање оболјелих дјелова хируршким путем.

Емфизем (проширење) плућа је надувеност плућа због претјеране проширености плућних мјехурића, створене губљењем еластичних влакана која их опасују. Због тога прскају поједини мјехурићи и стварају се већи „мешкови“. Истовремено се смањује број плућних капилара, што отежава рад срца. Узроци емфизема су хронични бронхијитис, астма, урођена слабост еластичног система плућа, велики кашаљ и извјесне професије које захтијевају велике напоре дисања, на пример дувача стакла.

Лица са емфиземом плућа имају бачваст грудни кош, дисање им је површино, а уздас је отежан.

Лијечење емфизема не даје резултате, јер се ничим не може повратити еластичност плућа. Лица која болују од ове болести морају сузијати кашаљ и избегавати тјелесна напрезања.

Кутак за разоноду

АНЕГДОТЕ

НЕ КРВЉУ ВЕЋ МАСТИЛОМ

— Написао сам ову књигу крвљу свога срца — рече почетник пјеснику Хебелу код кога је дошао да би чуо мишљење о свом дјелу.

Хебел му на то одговори:

— Ви, млади пријатељу, не изгледате баш као човјек који има много крви да жртвује.

Зато идите кући и чините као и сви остали смртници: пишите своја дјела мастилом.

НЕМИЛОСРДАН

Хвалио се неки надријесник Бернарду Шоу као да ће издати збирку пјесама под исеудонимом Шо Шмит. Шо погледи браду, па му рече:

— Баш сте немилосрдни! Зашто да пате толико људи који се тако зову?

НИЈЕ МИСЛИО

Хајрих Хајне присуствовао је једној комедији која је приказивала та штину и глупост малограђана. Видјевши како се гледаоци тресу од смијаха, пјесник је уздахнуо:

— Никад писам мислио да људи могу толико да се смију, гледајући се у огледалу!

СНАШАО СЕ

Ушао обијач ноћу у један стан, упалио свијетло и запретао се: из кревета су скочили домаћин и домаћица.

— Шта, зар ви ове године нисте отишли на море? — прекорно их упита провалник.

— Нека не очајава! Крај узглављава богатог Мак Грегора стоји свештеник.

— Ах, узиши тврдца — кад бих само могао да понесем своје злато та моја куде идем.

КАЗАЛИ СУ...

НАЈГОРЕ ЈЕ ПОВЈЕТИ С БОЈНОГ ПОЉА

ЛИНКOLN: — Боле је направити хиљаду погрешака и претрпети хиљаду пораза него једном побјећи с бојног поља.

ХОРАЦИЈЕ: — Смијеш се тој басни? Али, замијени у њој само име и видјећеш да је ријеч о теби.

АЗИС НЕСИН: — Добро је да дјевојка зна све о мушкирима, али мање је добро нагађање како је стекла сва та сазнања.

ЛИЗА МИНЕЛИ: — Новац најбрже оде дојавола кад мушкир је упозна анђела.

